

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра інформаційних технологій проектування (№ 105)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК 2

(назва факультету)

 Дмитро КРИЦЬКИЙ

(підпис)

(ім'я та прізвище)

«31» _____ 08 _____ 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОBOB'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Інженерні системи комп'ютерної графіки

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 13 «Механічна інженерія»»

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 134 «Авіаційна та ракетно-космічна техніка»

(код та найменування спеціальності)

Освітні програми: «Інтелектуальні безпілотні транспортні засоби»

(найменування освітньої програми)

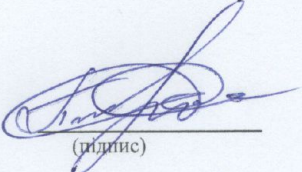
Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2023 рік

Розробник: Тетяна ПЛАСТУН, асистент каф. 105,
Володимир ШЕВЕЛЬ к.т.н., професор каф.105
(прізвище та ім'я, посада, науковий ступінь і вчене звання)

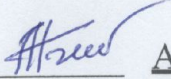

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри інформаційних технологій
проекткування
(назва кафедри)

Протокол № 1 від « 30 » 08 2023 р.

В.о. завідувач кафедри

(підпис)

Андрій БИКОВ

(ім'я та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 6,5	Галузь знань <u>13 «Механічна інженерія»</u> <small>(шифр і найменування)</small> Спеціальність <u>134 «Авіаційна та ракетно-космічна техніка»</u> <small>(код і найменування)</small> Освітня програма <u>«Інтелектуальні безпілотні транспортні засоби»</u> <small>(найменування)</small> Рівень вищої освіти: <u>перший (бакалаврський)</u>	Обов'язкова
Кількість модулів – 2		Навчальний рік
Кількість змістових модулів – 2		2023/ 2024
Індивідуальне завдання РГР «3D моделювання складних об'єктів»		Семестр
Загальна кількість годин – 96/195		3-й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 самостійної роботи студента – 6,2		Лекції¹⁾
		48 годин
		Практичні, семінарські
		0 годин
		Лабораторні¹⁾
	48 годин	
Самостійна робота	99 годин	
Вид контролю	іспит	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 0,97

¹⁾ Аудиторне навантаження може бути зменшеним або збільшеним на одну годину в залежності від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є вивчення принципів роботи з графікою, основних моделей представлення графічної інформації, принципів функціонування графічних пакетів, вміння вибрати відповідний інструментарій для вирішення конкретних завдань при проектуванні об'єктів аерокосмічної техніки.

Завданнями дисципліни є:

- ознайомлення з основними поняттями комп'ютерної графіки, її призначенням, функціональними можливостями в різних областях її застосування;
- формування умінь і навичок використання математичного та алгоритмічного забезпечення комп'ютерної графіки для вирішення завдань геометричного характеру;
- вивчення принципів побудови графічних систем;
- вивчення правил і сучасних способів створення креслень;
- вироблення практичних навичок роботи з програмним забезпеченням растрової, двовимірної і тривимірної векторної графіки.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

- ЗК10. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК11. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК14. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

В результаті засвоєння дисципліни студент:

повинен знати:

- способи зберігання графічної інформації;
- правила оформлення машинобудівного креслення;
- правила формування на кресленні видів, розрізів, перетинів;
- правила нанесення на машинобудівних кресленнях розмірів, допусків і посадок, шорсткості поверхні, різьблення;
- особливості створення складальних креслень і креслень загального вигляду;
- особливості створення креслень за допомогою систем комп'ютерного проектування;

повинен вміти:

- сформувати конструкторський креслення;
- сформувати складальне креслення;
- виконати попередні пункти за допомогою систем комп'ютерного проектування;

мати уявлення:

- про основні алгоритми, що використовуються в сучасних графічних системах;

- про можливості представників сучасних систем комп'ютерного проектування;
- технологію адаптації систем комп'ютерного проектування до конкретних умов експлуатації;
- методи і прийоми вирішення за допомогою систем комп'ютерного проектування типових задач проектування інженерних об'єктів.

Очікувані результати навчання:

ПР3, ПР5, ПР9, ПР10, ПР11.

Пререквізити – Фізика ОК6; Технологія розробки програмних систем ОК7.

Кореквізити – Матеріалознавство ОК19; Технічна механіка ОК17.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовний модуль 1. Геометричне моделювання як базові знання для ефективності роботи

Тема 1 Структура інтерфейсу.

Стандартні елементи інтерфейсу. Поняття дерева конструювання. Подання дерева конструювання в системі SolidWorks. Використання дерева конструювання для управління системою. Управління графічним курсором.

Тема 2. Технологія створення деталі.

Базові елементи деталі. Методи визначення базових елементів деталі на підставі плоского ескізу.

Тема 3. Технологія створення ескізу елемента деталі.

Елементи деталі. Використання графічних примітивів для побудови ескізу елементів деталі. Засоби редагування ескізу.

Тема 4. Параметризація ескізу.

Стан ескізу. Управління розмірами-параметрами. Поняття геометричній взаємозв'язок. Установка геометричних взаємозв'язків. Управління геометричними взаємозв'язками. Автоматична установка геометричних взаємозв'язків. Створення і використання рівнянь.

Тема 5. Визначення елементів деталі.

Визначення елемента деталі методом витягування ескізу. Визначення елемента деталі методом повороту ескізу навколо осі. Засоби візуалізації моделі.

Тема 6. Довідкова геометрія.

Поняття довідкової геометрії. Класифікація довідкової геометрії. Перетворення базової геометрії в довідкову про навіпаки. Довідкові осі. Довідкова система координат. Довідкові криві. Довідкові поверхні. Базові методи визначення поверхонь. Спеціальні методи визначення поверхонь. Маніпуляції з поверхнями.

Тема 7. Спеціальні елементи моделі.

Поняття спеціального елемента. Створення спеціальних елементів «Фаска», «Скруглення», «Оболонка», «Масштаб», «Купол», «Отвір».

Тема 8. Спеціальні елементи моделі.

Створення спеціальних елементів «Уклін», «Ребро», «Лінійний масив», «Круговий масив», «Віддзеркалення», «Масив, керований користувачем», «Масив, керований таблицею», «Масив, керований кривою».

Тема 9. Маніпуляції над деталлю.

Редагування елементів деталі. Копіювання елементів деталі. Зміна послідовності елементів деталі. Вимірювання на деталі.

Тема 10. Спеціальні прийоми створення деталі.

Поняття конфігурації деталі. Технології створення конфігурацій. Управління конфігураціями. Поняття таблиці параметрів деталі. Управління геометрією деталі за допомогою таблиці параметрів.

Тема 11. Спеціальні прийоми візуалізації деталі.

Управління кольором і освітленістю деталі. Візуалізація віртуальних розрізів деталі.

Модуль 2

Змістовний модуль 2. Автоматизація створення геометричної моделі засобами SolidWorks (ч.2)

Тема 12. Моделювання деталей з листового матеріалу.

Особливості моделі деталі, виготовленої з листа. Поняття спеціального елемента «Згин». Класифікація та управління різними типами згинів. Редагування згинів. Отримання розгортки.

Тема 13. Типові операції з деталями з листового матеріалу.

Додавання стінки. Додавання ребра-кромки. Додавання стандартних елементів.

Тема 14. Технологія створення збірок.

Основні операції, що виконуються при створенні збірки. Методи створення збірок. Особливості різних типів збірок. Додавання деталей в збірку. Сполучення деталей в збірці. Способи сполучення деталей в збірці.

Тема 15. Маніпуляції над збірками.

Створення нової деталі в контексті збірки. Методи редагування деталей збірки. Об'єднання деталей в збірці. Методи спрощення збірок. Рознесення збірок. Виявлення інтерференцій в збірках. Використання конвертів і фільтрів для вибору підзбірок.

Тема 16. Технологія створення креслення.

Основні операції, що виконуються при створенні креслення. Налаштування креслення. Використання прототипів для створення креслення. Створення різних видів креслення. Створення розрізів, перетинів, спеціальних видів. Висновок розмірних блоків. Імпортовані і довідкові розміри. Редагування розмірних блоків на кресленні.

Тема 17. Створення моделей на основі типових елементів.

Поняття прототипу. Використання в якості прототипу конфігурацій деталі. Бібліотечні елементи моделі. Організація бібліотек елементів. Технологія використання бібліотечних елементів при побудові моделі. Параметризація типових елементів. Методи значень параметрів.

Тема 18. Реалізація інженерного розрахунку в ядрі SolidWorks.

Розрахунок масових і інерційних характеристик інженерного об'єкт. Перевірка несучої здатності інженерного об'єкта. Можливості компоненти Toolbox з моделювання та інженерного аналізу типових деталей.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб	с. р.
1	1	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовний модуль 1. Геометричне моделювання як базові знання для ефективності роботи					
Тема 1. Структура інтерфейсу.	4	2			2
Тема 2. Технологія створення деталі.	4	2			2
Тема 3. Технологія створення ескізу елемента деталі.	14	2		2	10
Тема 4. Параметризація ескізу.	10	4		2	4
Тема 5. Визначення елементів деталі.	8	2		2	4
Тема 6. Довідкова геометрія.	10	2			8
Тема 7. Спеціальні елементи моделі.	12	2		4	6
Тема 8. Спеціальні елементи моделі.	12	4		2	6
Тема 9. Маніпуляції над деталлю.	10	6		2	2
Тема 10. Спеціальні прийоми створення деталі.	6	2		2	2
Тема 11. Спеціальні прийоми візуалізації деталі.	6	2			4
Модульний контроль	2	2			
Разом годин в змістовному модулі	98	32		16	50
Модуль 2					
Змістовний модуль 2. Автоматизація створення геометричної моделі засобами SolidWorks					
Тема 12. Моделювання деталей з листового матеріалу.	12	2		4	6
Тема 13. Типові операції з деталями з листового матеріалу.	10	2		4	4
Тема 14. Технологія створення збірок.	14	4		4	6
Тема 15. Маніпуляції над збірками.	16	2		8	6
Тема 16. Технологія розробки креслення.	10	2		4	4
Тема 17. Створення моделей на основі типових елементів.	10	2		6	2

Тема 18. Реалізація інженерного розрахунку в ядрі SolidWorks.	12			2	10
Модульний контроль	2	2			
Індивідуальне завдання	11				11
Разом за змістовним модулем 2	97	16		32	49
Усього годин	195	48		48	99

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття навчальним планом не передбачені.

6. Теми практичних занять

Практичні заняття навчальним планом не передбачені.

7. Теми лабораторних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Побудова ескіза та деталі за допомогою команди «Revolved»	4
2	Побудова ескіза та деталі за допомогою команди Extruded»	4
3	Технологія створення деталі з використанням спеціальних елементів	6
4	Маніпуляції з деталями	4
5	Використання довідкової геометрії	4
6	Технологія висхідних збірок	6
7	Технологія низхідних збірок	6
8	Використання стандартних та бібліотечних елементів	6
9	Технологія розробки креслення	4
10	Технологія оформлення креслення	4
	Разом	48

8. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Структура інтерфейсу (Методи адаптації елементів стандартного інтерфейсу).	2
2	Тема 2. Технологія створення деталі (Особливості відповідності моделі і реальної деталі).	2
3	Тема 3. Технологія створення ескізу елемента деталі (Технологія створення тривимірного ескізу).	10
4	Тема 4. Параметризація ескізу (Плоска і просторова параметризація).	4

5	Тема 5. Визначення елементів деталі (Використання напрямних кривих при визначенні елемента на підставі базових перетинів).	4
6	Тема 6. Довідкова геометрія (Проблема «ремонт» при переміщенні довідкової геометрії з одного середовища моделювання в інше).	8
7	Тема 7. Спеціальні елементи моделі (Особливості моделювання отвори «під кріплення»).	6
8	Тема 8. Спеціальні елементи моделі (Створення нерегулярних масивів).	6
9	Тема 9. Маніпуляції над деталлю (Облік щільності матеріалу при визначенні масових характеристик моделі).	2
10	Тема 10. Спеціальні прийоми створення деталі (Створення конфігурацій за допомогою таблиці параметрів).	2
11	Тема 11. Спеціальні прийоми візуалізації деталі (Встановлення зв'язку між кольором межі деталі і її кривизною).	4
12	Тема 12. Моделювання деталей з листового матеріалу (Технологічні особливості створення деталей з листа).	6
13	Тема 13. Типові операції з деталями з листового матеріалу (Обмеження модуля моделювання деталей з листа SolidWorks).	4
14	Тема 14. Технологія створення збірок (Створення конфігурацій збірки).	6
15	Тема 15. Маніпуляції над збірками (Можливості конструктора створення рознесених видів складання в SolidWorks).	6
16	Тема 16. Технологія розробки креслення (Умовні позначення з'єднань на моделі і кресленні)	4
17	Тема 17. Створення моделей на основі типових елементів (Динаміка структури бібліотек типових елементів моделі SolidWorks).	2
18	Тема 18. Реалізація інженерного розрахунку в ядрі SolidWorks (Реалізація інженерного аналізу методом кінцевого елемента в ядрі SolidWorks).	10
19	Індивідуальне завдання	11
	Разом	99

9. Індивідуальне завдання.

Виконання розрахунково-графічної роботи «Моделювання тривимірних збірок складних об'єктів» Форма звітності – подача пояснювальної записки та демонстрація роботи виконаної моделі у системі «SolidWorks».

10. Методи навчання

Лекції проводяться з використанням елементів мультимедійної підтримки курсу.

Лабораторні роботи виконуються з використанням ліцензійних зразків програмного забезпечення.

Самостійна робота включає підготовку до лабораторних робіт, модульного контролю та іспиту з використанням навчально-методичної літератури та документації до програмного забезпечення.

11. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється відповідно до повноти, якості і своєчасності виконання лабораторних робіт і завдань, передбачених самостійною роботою.

Проміжний (модульний) контроль проводиться у вигляді письмової контрольної роботи, яка включає в себе тестові, відкриті питання та практичну частину, проводиться на 16-й тиждень.

Підсумковий контроль - у вигляді письмового іспиту.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль			
Робота на лекціях	0	24	0
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0..4	10	0..40
Виконання і захист розрахунково графічної роботи	0..10	1	0..10
Модульний контроль	0..50	1	0..50
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для заліку складається з двох теоретичних питань та двох практичних завдань. Максимальна кількість балів за кожне питання - 25 балів (сума – 100 балів).

Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Знати основні положення теоретичного матеріалу. Вміти сформулювати конструкторське та складальне креслення та специфікацію складального креслення.

Добре (75-89). Знати основний теоретичний матеріал в повному обсязі. Володіти технологією пошуку довідкової літератури. Вміти сформулювати конструкторське та складальне креслення та специфікацію складального креслення за допомогою систем комп'ютерного проектування.

Відмінно (90-100). Знати основний і додатковий теоретичний матеріал в повному обсязі. Орієнтуватися в довідковій літературі. Вміти сформулювати креслення за допомогою систем комп'ютерного проектування. Вміти використовувати методи і алгоритми геометричного моделювання

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

Увесь науково методичний комплект з дисципліни розміщено на офіційному освітньому порталі Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».

Завдання та сценарії виконання лабораторних робіт у електронній формі та допоміжні приклади надаються студентам на сервері кафедри.

14. Рекомендована література

Базова

1. Matsson, J. (2023). An Introduction to SOLIDWORKS Flow Simulation 2023. SDC publications.
2. Ворошук, В. Я., & Вітенько, Т. М. (2021). Solidworks у завданнях 3D моделювання та інжинірингу технічних систем.
3. Стельмах, Н. В. (2023). Технології складання в автоматизованому виробництві. Комп'ютерний практикум.
4. Павленко, І. В., & Павленко, В. В. (2015). Нарисна геометрія.

Допоміжна

1. ДСТУ 2.001:2006 ЄСКД. Загальні положення.
2. ДСТУ 2.104:2006 ЄСКД. Основні написи.
3. ДСТУ 2.307:2013 ЄСКД. Нанесення розмірів і граничних відхилів (ГОСТ 2.307-2011, IDT)
4. ДСТУ 2.307:2013 ЄСКД. Нанесення розмірів і граничних відхилів.

15. Інформаційні ресурси

1. <https://www.solidworks.com/> (Офіційний сайт SolidWorks).
2. <https://forum.solidworks.com/> (Офіційний форум користувачів).